

LOKALHISTORISK NYT

Medlemsblad 2004 - 2005

nr. 23

Ullerslev Sogneråd 1937 – 1943

Fra venstre ses: Rasmus Rasmussen, Karl Andersen, Anders Hansen, Niels Rasmussen, Andreas Frandsen, Hans Jørgen Knudsen, Theodor Ottosen

Foto: Lokalthistorisk arkiv

Ullerslev Kommunes Lokalthistoriske Forening

For Skellerup, Ellinge, Flødstrup og Ullerslev Sogne

INDHOLD

Kalenderen	side 3
Siden Sidst	side 5
Fra redaktionen	side 6
Formandsskifte	side 6
Mindeord	side 7
Om Anneksgaarden i Ellinge	side 9
Barndom og ungdom	side 14
Beretning fra udvalgene:	
Fra filmudvalget	side 21
Fra arkæologigruppen	side 21
Fra H.C.Andersen gruppen	side 23
Adresseliste	side 24

KALENDEREN

August 04

Foreningens regnskab afsluttes

September 04

Salg af medlemskort:

Enkeltpersoner kr. 35,-

Ægtepar kr. 60,-

Torsdag den 7. oktober 04 kl. 19.30 i Museumscaféen:

Foredrag af Inger Birkemose om bønderliv gennem tiden.

Arrangør Museumsforeningen

Mandag den 15. november 04 kl. 19.00 i Museumscaféen:

Viseaften. Foredrag om skillingsviser ved Thomas Thomsen - vi synger nogle af viserne.

Arrangør: Museumsforeningen

**Onsdag den 24. november 04
kl. 19.30. på Kertegaarden,
Langtvedvej 19, Langtved:**

**Julearrangement hos Tom
Bjerring. Her fortæller Yvonne
Løfberg lidt om julens historie
generelt og Tom Bering om
nisser og småfolk.**

Medbring kaffekurv.

*Nisse fra Kertegaarden
Foto: privateje*

Tirsdag den 8. februar 05 kl. 19.30 i Lokalhistorisk arkivs lokale i Langtved forsamlingshus:

Bodil Christensen fortæller erindringer om sin tid som stuepige på Wedellsborg.

Aftenen slutter med foreningens ordinære general-forsamling.

Medbring kaffekurv.

19.-20. marts 05 i Ullerslevhallen

Foreningen deltager i den årlige forårsudstilling med en udstilling og film.

Tirsdag den 3. maj 05 kl. 19.30 (i Kulturugen)

Byvandring og foredrag:

Vandringen starter på hjørnet af Lundsager og hovedvejen, men man kan parkere ved rådhuset, hvor vi vil slutte aftenen. Vi vil især sætte fokus på Oden-sevej i perioden 1830-1870, da vi er en gruppe, der arbejder med, hvordan der så ud på H. C. Andersens tid (se andetsteds i bladet). Aase Windeballe og Jens Solvang vil fortælle, når vi når til hovedvejen, Aase Windeballe om huse på hovedvejen og Jens Solvang om hovedvejen. Yvonne Løfberg vil fortælle om fattigvæsenet, når vi når til Kertemindevej. Vi vil gå tilbage til rådhuset, hvor vi drikker kaffe, og hvor Poul Johansen vil fortælle om de administrative forhold i kommunen i ovennævnte periode.

Tirsdag den 7. juni 05 kl. 19.00 i Ellinge:

Vi besøger Ellinge smedle og drikker kaffe i Kjærgårds have.

Medbring kaffekurv

SIDEN SIDST ....

Af Aase Windeballe

Efterårssæsonen blev indledt med et interessant arrangement på Ullerslev Bibliotek i samarbejde med biblioteket, hvor Eva Becher fra Nyborg Museum fortalte om *Landskabets og gårdenes udvikling i det 20. århundrede*, men med et historisk rids startende i Jernalderen. På biblioteket kunne man se en spændende luftfotoudstilling fra forskellige steder på Fyn.

Ved den årlige generalforsamling fortalte Hans Pedersen om sin tid som købmand og foderstofforhandler og sidst som bedemand i Ullerslev. En beretning om et spænden

de liv, hvor han og hans kone Lise har været sammen om opgaverne hele vejen igennem.

På forårsudstillingen i hallen i marts, hvor vi deltager sammen med kommunens øvrige foreninger, havde vi i år valgt at sætte fokus på postudbringningen gennem tiderne. I den forbindelse kom vi i besiddelse af en spændende beretning af Niels Rasmussen, som vi har valgt at bringe her i bladet.

Juni måned blev indledt med en dejlig aftentur til Odense – men det var måske for langt væk, da kun en lille flok havde valgt at deltage der. Vi fik en meget fin,

Fra foreningens stand på forårsudstillingen i Ullerslevhallen
2004

Foto: privateje

spændende og interessant tur gennem nogle af Odenses gader. Turen blev ledet af stadsarkivar Jørgen Thomsen, der er meget viden-
de og en kompetent fortæller. Efter rundvisningen drak vi kaffe i stadsarkivet, og aftenen sluttede med en række interessante lysbilleder, der gav et godt historisk glimt af udviklingen i Odense.

Også i august havde vi en aftentur, idet vi her var på besøg i Kroneders Planteskole, Bækstrup Mark Ellinge, hvor Charlotte Kroneder viste rundt og fortalte om planter, buske og træer. Det var en spændende og interessant aften, hvor Charlotte bl. a. viste os sjove resultater af podning. Det blev et mere historisk besøg, end vi havde regnet med, da Charlotte er ved at afvikle planteskolen.

Fra redaktionen

I dette nummer af "Lokalhistorisk Nyt" har vi valgt at bringe to spændende kildeberetninger:

- a) Rasmus Hansen boede på Annexgården i Ellinge og nedskrev i 1913 en beretning til sine efterkommere. I beretningen redegør han for Annexgårdens historie tilbage til 1737 samt skildrer sit liv før og efter han kom til Annexgården i Ellinge. Rasmus Hansens beretning bringes i sin fulde udstrækning.

- b) Niels Rasmussen, der blev den første sognerådsformand (= borgmester) i den selvstændige Ullerslev Kommune, beskrev på tilsvarende vis i begyndelsen af 1950'erne sin livshistorie der bringer os vidt omkring i Danmarkshistorien: Han voksede op i en høkerforretning, skulle have læst videre, men da faderen døde, kom han i lære som mejerist, senere blev han af omstændigheder tvunget til at ernære sig som baker, men blev siden landpost og kom ind i fagpolitisk organisationsarbejde. Beretningen er på omkring 60 sider og dækker perioden 1850 til 1950. I dette nummer bringes et uddrag der omhandler Niels Rasmussens barndom og ungdom. Vi takker familien for deres velvillige tilladelse til at benytte kilden.

Vi håber læserne som os vil nyde læsningen af disse kildeberetninger.

Formandsskifte

Af Aase Windeballe

På generalforsamlingen i februar måtte vi tage afsked med Bendt Jensen, Enero, der af helbredsmæssige årsager ønskede at stoppe som formand og som medlem af bestyrelsen. Da vi først havde fået

beskeden derom på et bestyrelsesmøde kort forinden, og da ingen af de fremmødte ønskede at opstille som kandidat til bestyrelsen, lykkedes det ikke at få valgt nogen i stedet for Bendt. Det kan forhåbentlig lykkes ved næste generalforsamling. Kandidatforslag modtages gerne. På det efterfølgende bestyrelsesmøde blev Aase Windeballe valgt til formand.

Nedenstående bringes afskedstalen til Bendt Jensen:

Du var med, da foreningen blev startet i efteråret 1981 altså for godt 22 år siden, og allerede der påtog du dig formandsposten, et hverv du har vogtet med stor samvittighedsfuldhed lige siden. Det har været trygt at have dig som formand. Vi kunne regne med, at tingene blev gjort. Du har gjort en kæmpeindsats for foreningen. Du har været med til at gennemføre et væld af udflugter, udstillinger og foredragsaftener. Også publikationer har du været med til først og fremmest vores årlige medlemsblad, men også genoptryk af Ullerlevbogen og udgivelsen af Ellingebogen. Vi glæder os nu til, at din egen bog om det nordlige område af kommunen bliver gjort klar til udgivelse. Du har en stor viden om det område, du bor i, og det har vi kunnet trække på, og det håber vi, at vi stadig kan få lov til.

Nu har du så valgt at sige stop, og da du meddelte bestyrelsen det på mødet for en uge siden, begrundede du det med helbredsmæssige problemer, hvilket vi naturligvis vil respektere, men vi klapper ikke i vores små hænder.

Fra Johannes V. Jensens sang: Hvor smiler fager den danske kyst vil jeg gerne citere et par linjer, der lyder således:

Vil selv du fatte dit væsens rod, skøn på de skatte, de efterlod.

Det er netop, hvad du har gjort.

I den tid, vi nu lever i, og som i den grad er præget af zapperkultur, Internet og globalisering, er den lokale fortid mere vigtig end nogensinde. Bendt Enero er en ener til at tage vare på fortiden, for hvis man ikke tager vare på den, mister man kulturen, og så har man ingen fremtid. Kultur er noget, der gives videre fra generation til generation.

Mindeord

Af bestyrelsen for Lokalhistorisk Forening

Den 7. juni 2004 døde Erling Windeballe i en alder af 96 år.

Erling Windeballe var i mere end 40 år lærer ved Jernbanegades

skole i Odense. I 1965 flyttede han tilbage til Ullerslev, hvor han var født. Her blev det lokalhistoriske arbejde hans store virkefelt. I 1973 var han med til at oprette Lokalhistorisk arkiv, som han blev leder af. Han samlede og registrerede materiale fra alle fire sogne i Ullerslev kommune. Det var også Erling Windeballe, der startede med at samle avisudklip om Ullerslev i ringbind, som man har glæde af, når der er en bestemt begivenhed, man vil have oplysning om. Meget af det materiale, der findes i arkivet i dag i form af afskrifter fra folketællinger, kirkebøger, skøder, oplysninger om huse og familier især i Ullerslev og Ellinge skyldes Erling, der var meget flittig og produktiv på sin skrivemaskine. Desværre nåede han aldrig at komme i gang med computeren. Da Erling fandt arbejdet i arkivet noget ensomt og havde brug for støtte og opbakning, pressede han på for at få en lokalhistorisk forening op at stå i Ullerslev kommu-

ne, en opfordring, der blev taget op af Kulturelt Udvalg og Ullerslev biblioteksudvalg i 1981, hvor foreningen startede med Erling som naturligt medlem af bestyrelsen og Bendt Jensen som formand.

Selv om Erling stoppede både som arkivar og som bestyrelsesmedlem, slap han ikke interessen for det lokalhistoriske, hvilket gav sig udslag i en bog om Ellinge i 1994: "Træk af Ellinge sogns historie."

Han fortsatte også både med at forske og skrive ting, som i tidens løb er videregivet til arkivet. Ofte er det sådan, at når vi skal finde noget om et emne i arkivet, så ligger der et eller andet fra Erlings hånd, som vi kan drage nytte af.

Erling Windeballe er ikke mere, og stor er den viden han har taget med sig i graven. Vi kan ikke længere lige spørge ham, hvordan det nu var med dette og hint.

Æret være Erling Windeballes minde.

*Erling Windeballe signerer Ellingebogen 8.6.94
Foto: privateje*

OM ANNEKSGAARDEN

Da jeg ofte har tænkt paa at gjøre en Optegnelse over Beboerne i Ellinge Annexgaard saa langt jeg kan gaa tilbage vil jeg da jeg nu er 73 Aar gjøre Forsøg maaske det kan faa Indterese hos Efterkommerne ved dels at se tilbage og fortsætte.

I Marts 1913

Rasmus Hansen

Den Ælste jeg ved Fæster Hans Jørgensen (Annexgaarden var dengang fæste under Skjellerup Præstegaard) der fik Fæsteskode Aar 1739 17de Juli hans Hustru var Bodil Steffensdatter som det ser ud til er Død da der har været afholdt Skifte 1765 de har avlet 3 Børn Steffen Hansen 6 Aar Jørgen Hansen 2 Aar og Bodil Hansdatter 14 dage ved Skiftet var nærværende Børnenes Værge Kristen Jakobsen Bødker og Vurderingsmænd Rasmus Hansen og Peder Pedersen alle af Ellinge samt Otto Lytken Sognepræst for Skjellerup Ellinge det ser ud Til at Hans Jørgensen er bliven gift anden gang med en Enke Maren Poulsdatter fra Davinde med 4 Børn

Aar 1789 den 16 Februar er Annexgaarden tilskødet Steffen Hansen af Sognepræsten Friis og hans Fader Hans Jørgensen Steffen Hansen var gift med Karen Andersdat-

ter og avlet sammen 8 Børn	
Rasmus Steffensen	28 Aar
Kristen	" 26 "
Bodil	" 24 "
Jørgen	" 23 "
1822	
Mads	" 21 "
Anne	" 19 "
Else Katrine	" 14 "

Aar 1822 den 11te December er Annexgaarden Tilskødet (i Fæste) forannævnte Rasmus Steffensen gift med Johanne Hinsesdatter fra Rønninge af Sognepræst Niels Olivarius.

Aar 1852 den 28de Juni købte Rasmus Steffensen Annexgaarden til Selveje af daværende Sognepræst Jens Kristian Eduar Theodor Mau for 3100 Rbd (6200 Kr) det var en meget gammel sammenbygget gaard der stod for Hartkorn 5 Td. 2 Skp 1 ¼ Alb. Rasmus Steffensen var i mange Aar Lægdsmand hvorfor han tilkiendes Dannebrogskorset. Rasmus Steffensen og Hustru avlede 4 Børn nemlig Karen Rasmusdatter Rebekke Rasmusdatter, Anders Rasmussen, han deltog i Krigen 1864 ved daværende 5te Regimente og Steffen Rasmussen.

Karen Rasmusdatter gift med Hans Kristensen Paarupgaard hvor de blir boende, de avlede 3 Børn. Kristen, Rasmus og Karen Marie, ef-

ter hendes Fødsel Døde Karen 1869.

Steffen Rasmussen bliver gift Foraret 1867 med Karen Sørensen og byggede paa Udloden Lynomskov Mtk No 2.b.

Anders Rasmussen Døde strax efter Krigen 1864.

Rebekke Rasmusdatter blev gift med mig Rasmus Hansen 12. Oktober 1867 og vi overtog Anneksgaarden Mtk No 2 a i Ellinge, meget gamle Bygninger og Jorderne var meget forsømte en hel del af Marken henlaa som Eng men meget daarlig beskafenhed jeg begynte strax lidt efter lidt at opdyrke

noget af Engen og gravede Render hvori jeg lagde Faskiner (af Sten) dengang kjendte man ikke Drejensrør og man havde ikke saa gode Indtægter saa man maatte se at hjælpe sig som man kunne best, naar jeg havde faaet et Stykke taget under Behandling stod der langs vejen og imellem Markerne (store grøftevolde) som naar man havde Tid kjørte man ned paa de opdyrkede Enge for at forfremme Kulturen vad der viste sig var meget godt.

Mine Forældre gmd Hans Hansen og Anne Rasmusdatter. Fader var født i gaarden Mtk 2 a i Bækstrup, min Moder var født i Ellinge. Fader

Anneksgården i Ellinge. Bygget i 1880. Tegltag på stuehus i 1929
Foto: privateje

Døde paa Fredriks Hospital i Kjøbenhavn den 12 August 1865 efter en operation for Stensmærte min Moder Døde 28 December 1882

En Skildring af mit Livs Tilskikkelser.

Jeg er født 21de April 1840 i Bækstrup (Vi var 5 Sødskende) 1854 bliv jeg Konfirmeret af Sognepræst Mau 1862 bliv jeg ved Sessionen udskreven Til Hest eller Fodgarder, 1863 14 Juni meldte jeg mig ved den Kgl Livgarde Til Fods paa Fodgarderkasernen som varede til 17de Oktober 1865, efter ent Skoletid den 2den September 1863 kom vi paa en større Manøvre ved Dannevirke hvor jeg var Indkvarteret i Slesvigs (Sulefus) Efter endt Ma-

nøvre marcherede vi til Flensborg hvor vi bliv Indkvarteret for en tid. Kong Frederik den 7de tog Ophold paa Glyksborg Slot hvor et Kmp hver 4. Uge skiftevis kom ud for at gjøre Vagttjeneste. 1863 den 15de November Døde Kong Frederik den 7 hvorefter Garden bliv flyttet til Kjøbenhavn og paabegynte sit van-te Garnisonsliv med Vagt paa Kristiansborg Slot og Amalienborg Slot, den 2den December 1863 kom Kong Frederik den 7de Lig til København hvor garden modtog ham ved Tøjhusbroen og fulgte ham til Kristiansborg Slot hvor han hensattes til Parade til hans Lig 14 Dage efter bliv ført til Roskilde og Bisattes i Domkirken hvortil var garden tilstede for at sin

*Anneksgården i 1920-erne
Foto: privateje*

afholdte Konge for sidste Gang.

Der forelagtes Kong Kristian den 9de til Stadfæstelse en af Rigsraadet vedtagelse Fællesforfatning for Kongeriget og Sønderjylland han betænkte sig paa at underskrive den, men bøjede sig til sidst loyalt for sin Regering denne Underskrift gav Anledning til Krigen 1864, heri deltog Garden hvortil jeg hørte (nemlig ved 3die Kompagni No 178) den 18de Marts blev vi ført til Sønderborg paa Als hvor vi fik Kvarter i en Købmandsgaard og deltog i Dybbølstillingens Forsvar i førstningen var vi paa Skansearbejde om Natten dels at udbedre hvad Tyskernes Beskydning har ramponeret og dels at grave Løbegrave. Natten til den 28de Marts angreb Tyskerne Stillingen netop som vi holdt op med Arbejde som gav Anledning til at vi maatte blive nogler timer og deltage i Forsvaret, det var første gang Geværkuglerne pib om Ørene og den 2de April begyndte et voldsomt Bombardement af Sønderborg, de tre Kmp af Garden blev da trukket ud af Byen medens 3 Kmp som jeg var ved blev tilbage i Sønderborg for at forrette Polititjeneste. 30 - 40 Gardere ad gangen færdedes hele dagen hvor Granaterne faldt tættest, den 18de April Kl. 10 Fmd angreb Tyskerne Dybbølstillingen hvorfra vores Arme maatte rykke tilbage imod Sønderborg. Garden rykke ud for at deltage i Kampen og kom udover Broerne, men maatte rykke tilbage for at Dække Retiraden, her tabte Garden Døde og Saarede 40

Mand, den 19 April blev Garden ført til Høruphav og blev overført til Faaborg, den 21de Marcherede vi til Assens (min 24 aarige Fødselsdag) den 22de Marcherede vi til Strib og blev Overført Til Frederits, den 27de Overførtes vi tilbage til Fyn vor vi ankom Kl. 10 Aften og Marcherede til Vissenbjerg Sogn vor vi blev lukket en Deling ind i en gaard, næste Dag blev vi Indkvarteret, jeg blev Indkvarteret i Rold saa vidt jeg husker hos Hans Rasmussen, der var vi i fem Dage hvorefter vi Marcherede gennem Odens til Marslev, hvor vi blev Indkvarteret saavidt jeg husker hos en gaardmand Olesen, næste Dag Marcherede vi til Nyborg og blev indkvarteret hen imod Aften men ud paa Natten blev vi Blæst ud og blev ført til Havnen for at føres til Vendsyssel og ankom 4 Maj til Hals om Aftenen hvorefter vi trak vester paa og blev indkvarteret i Aaby der var vi til den 16 Maj, da der var indtraat Vaabenhvile blev vi Udskibet fra Nørre Sundby til København hvor vi saa forbliv

Den 30 Oktober sluttedes Freden i Vien.

Efter at jeg blev Hjemsendt fra Soldatertjenesten kom jeg til at tjene i Skjellerup Præstegaard hos Provst Jungersen 2½ Aar, herfra kom jeg til Anneksgaarden den 1ste Oktober 1867 og blev gift den 12de Oktober 1867 med Rebekke Rasmusdatter, vi avlede 2 Børn nemlig Hans Hansen født 20de Juli 1868 og Karen Andrea Hansen født 17de Maj 1870 og hun blev gift

BARNDOM OG UNGDOM

Niels Rasmussen var født i beskedne kår, men drev det vidt og blev Ullerslevs første sognerådsformand (= borgmester) i 1938 da Ullerslev blev en selvstændig kommune. I 1950'erne begyndte han at nedskrive sin livshistorie for at hans familie skulle vide hvordan hans liv havde formet sig. Niels Rasmussens beretning indeholder så mange elementer der er karakteristiske ikke bare for ham, men for historiens gang i denne periode, at hans liv kan betragtes som et stykke Danmarkshistorie på omtrent samme måde som "Matador" og "Krøniken". Derfor har vi med familiens accept og tilladelse valgt i dette nummer af Lokalhistorisk Nyt at bringe et uddrag fra den første del af beretningen, nemlig perioden der dækker Niels Rasmussens barndom og ungdom i slutningen af 1800-tallet.

"Jeg er født 2 Septbr 1877 i Ullerslev ...

I mit hjem var der ingen Overflod, men heller ikke Fattigdom, det var hvad vi kalder jævnt godt. Far var Høker, og Nutidsmennesker ved ikke hvad det betyder, det var en mindre Købmandshandel som normal kun maatte sælge Varer af indenlandsk Fabrikat, men som alligevel i Smug ogsaa handlede med

udenlandske Varer. En Gang imellem kom Politiassistent Olsen fra Nyborg og trak de forskellige Skuffer ud for at se om der var noget ulovligt, og det var der altid, hvorfor Far saa maatte betale en mindre Bøde. Mor fortalte at en Gang Politiet var der, sagde jeg til dem, at vi har "lade" ogsaa, det var Chokolade som vi heller ikke maatte handle med...nu gjorde det imidlertid ikke noget fordi jeg gjorde Politiet opmærksom derpaa, idet de allerede paa det Tidspunkt havde opdaget andre ulovlige Varer. Vi havde 3 Td Land til Huset, som er den Jord der ligger til højre opad Bakken før Højbogaard...Naar Far ikke var Købmand var det fordi, at den Gang var der noget der hed Læbælte for Købstæderne, og det betød, at der ingen Købmandshandel maatte være paa Landet inden for en Afstand af 1½ Mil (ca. 11 Km) fra Købstaden, og der var jo ikke 1½ Mil hverken til Nyborg eller Kerteminde...

Far var en ret oplyst Mand, og mange kom til ham naar der var noget der skulde skrives til Mynighederne. Han var ogsaa en Foregangsmand paa mange Omraader. Han arbejdede for at faa en Læseforening oprettet, og da dette lykkedes, blev han dens første Formand, og Biblioteket blev i vort

Hjem at begynde med. Ligeledes lagde han sig i Selen for at faa oprettet en Sygekasse hvilket ogsaa lykkedes, og han blev Sygekassens første Formand...

...et andet Barndomsminde som tilige med det første gjorde et stærkt Indtryk paa mig, det var en gammel Kone der hed Kesten Larsen der boede her foran i Byen, hun var blevet gammel og svagelig saa hun kunde ikke klare sig selv, hvorfor hun blev kørt paa Fattigaarden. Jeg husker endnu hvordan hun blev lagt op i Anders Hansens Fjedervogn hvori der blev lagt Halm, og saa kom der noget Sengetøj hvori hun blev lagt og saa kørte de...

Skolen blev passet af alle vi Sødskende, det skulde Far og Mor nok sørge for...Det var Far og Mors Mening at jeg skulde have læst til Præminereksamen hvorfor jeg begyndte at tage Privatundervisning hos vores Lærerinde Frk Jensen, men da min far døde da jeg var 11½ Aar gammel, maatte den Tanke slaas ud af Hovedet, da det saa ret trøstesløs ud for Moder nu Far var død. Der sket dette, at i 80'erne begyndte Brugsforeningen at blive oprettet, og der blev saa af en Kreds af Mænd i Ullerslev rettet Henvendelse til min Far om han vilde være Uddeler for den nye Brugsforening, men da Far paa det Tidspunkt ikke troede paa at Brugsforeningen vilde faa den Tilslutning den fik, sagde han nej, saa vilde

han hellere fortsætte som Høker, men det gik imidlertid tilbage med Handelen og efter Fars Død i 1889 blev Mor angrebet af Leddegigt i sine Hænder saa hun kunde næsten ikke tage med dem, hvorfor vi i 1891 helt holdt oppe med Handelen. Hvorledes at Mor klarede den der i nogle Aar, er for mig en Gaade, thi vi havde jo kun de tre Tønder Land, og Høstudbyttet var den Gang ikke stort, og vi maatte leje til alt...

Da Far døde, var kun Martin og Mathilde konfirmeret saa vi var 4 ukonfirmeret og saa Dorte, saa der var 6 Munde der skulde mættes hver Dag, men jeg erindrer ikke, at vi nogensinde savnede Mad. Jeg kom heller ikke ud at tjene før end jeg blev konfirmeret, men tilbragte en sorgløs Barndom med Skolegang og Leg med Kammeraterne. Ganske vist maatte jeg jo passe Køer (vi havde to)... (Skolegangen var kun hver anden Dag) saa jeg byggede en Hytte hvor jeg kunde være i, og her tilbragte jeg Mange Timer med en Bog i Haanden...

Jeg blev konfirmeret den 3 Oktbr 1891 i Ullerslev Kirke og mine Gaver i den Anledning var nemme at tælle idet jeg fik en lille Lommebog og en Skrivemappe...

Hos Præsten i Flødstrup tjente mine to ældste Søstre Mathilde og Kristine, og da der var Avling til Præstegaarden den Gang, og de

havde Brug for en Dreng, kom jeg der over at tjene i Foraaret 1892. Der var en Forkarl som ogsaa var Kusk og saa mig. Vi havde 12 Td Land, men da det var daarlig Jord, var Avlen ikke saa stor, men vi skulde ogsaa tærskes alt Kornet med Plejl, og om Foraaret skulde vi save alt Brændet med Haandsav, og vi havde mange Favne Bøgebrænde at faa ordnet, saa der var nok at bestille, men det var en god Plads, herlige Præstefolk, og vi levede godt. Der tilbragte jeg to dejlige Aar af min første Ungdom.

Landbruget havde jeg ikke saa stor Lyst til at blive ved, og da jeg syntes at lære Mejeri kunne interessere mig, blev det bestemt at jeg skulde ud at lære Mejeri. Ringeren her havde en Søn i Store Viby der var Mejeribestyrer, og ved skriftlig Henvendelse til ham, kunde jeg nok faa Plads der, men han vilde nok se mig, og en smuk Foraarsmorgen, tog jeg og hans Far med Postvognen til Kerteminde, hvorefter vi spadserede til Viby (1 Mil). Resultatet blev at jeg skulde tiltræde 1 Mai 1894 som Elev for 100

Niels Rasmussen i uniform fra Fr. den 6's tid før afrejse til parade i Stockholm. Her fotograferet sammen med genboen Poul Jensen og sønnen Otto først i 60'erne.

Kr for et Aar, samt frit Ophold. Min ældste Bror Martin havde lært at være Murer, men da han kom ind at være Soldat blev han i Tjenesten, Matilde og Kristine blev i Præstegaarden, saa der var kun Ingeborg og Alfred hjemme. Dengang stod man ikke i Mejerilære saa længe, efter et Aars Forløb, blev man Undermejerist. Det var noget besværligt med at komme hjem, thi den Gang var der ikke Cykler, ganske vist gik der Postvogn fra Kerteminde til Ullerslev (den Gang var der ingen Bane til Kerteminde) men den passede ikke med den Tid jeg kunde faa fri, saa der var ikke andet at gøre, end med Stokken i Haand at vandre til Ullerslev, det var ca 19 km. Jeg havde jo altid Vadsæk med, thi der var jo altid Strømper der skulde stoppes, og ligeledes skulde Tøjet gøres i Stand. Naar jeg skulde hjem fik jeg Lov at gaa til Middag, og kom jeg saa i Reglen tilbage ved godt Midnat...

1 Novbr 96 rejste jeg derfra, jeg skulde ud at se andre Forhold, og jeg kom da til Ejby Mejeri ved Køge... Det var den Gang et af Landets største Mejerier, saa vi var mange Folk. Min Bestilling var at veje Skummetmælk ud....Der maatte vi meget tidligere op end i Viby, om sommeren kl. 3½... Imidlertid indtraf der i August 97 en Begivenhed som senere skulde blive afgørende for min fremtidige Livsskæbne. Jeg fik en Dag Brev fra min Mor, at min Bror Martin laa meget alvorlig syg paa Nyborg Sygehus og han vilde gerne tale med

mig, men jeg skulde komme straks. Jeg fik Lov til at rejse med det samme, men da jeg om Natten kom hjem var han død. Jeg blev saa hjemme til Begravelsen var overstaaet, og han blev begravet den 18 Aug 1897, en meget stor Begravelse. Martin var godt lidt her i Ullerslev, som gav sig Udtryk ved hans Begravelse idet 28 unge Piger gik foran, og strøede Blomster, derefter fulgte Regimentsmusikken, og Sergenter bar Kisten hele Vejen, der var 38 Sergenter og Korporaler foruden Løjtnanter og Kaptajn...

Nu vilde Mor have at jeg skulde se at komme noget nærmere Hjemmet, skønt jeg havde Mod paa at komme ud i Verden og se mig om. Jeg havde en Fætter der var Opvarter som det dengang hed, og han var i flere Lande, ham skrev jeg til, og han vilde nok skaffe mig Plads i Udlandet, og da der Gang var svær Efterspørgsel efter danske Mejerister til Sibirien kunde jeg nok faa Plads der, men det vilde Mor ikke høre tale om, og Resultatet blev saa at jeg opgav det. Og saa døde Martin, og da jeg saa var den ældste af Drengene, blev det jo nærmest mig, der maatte tage fat, for at hjælpe til der hjemme, skønt jeg kunde jo ikke af den Løn jeg tjente yde noget, men da jeg 1 Novbr 97 kunde faa Pladsen paa Viby Mejeri igen som Førstemejerist tog jeg mod Pladsen der, saaledes at jeg kom nærmere Hjemmet. Imidlertid kneb det

svært hjemme, med at holde den gaaende, min Søster Kristine havde lært at sy, og hun havde Arbejde nok, men den Gang fik Syersken kun en ringe Betaling og tilmed kunde Mor ikke ret godt tage med sine Hænder, da der havde sat sig Leddegigt i hendes Hænder. Alfred var ikke konfirmeret og saa var der gamle Dorthe, som var noget vanskelig af sig, i alt var der saa fire. Munde der skulde have Mad hver Dag. Dette kunde ikke gaa i Længden noget skulde der gøres, og saa en Dag jeg var hjemme paa Besøg foreslog Moder at jeg skulde tage fra Mejeriet og da der var stor Trang for en Bager, idet at Niels Peder Bager nede i Byen ikke gjorde stort ved det, saa mente Mor, at vi kunde bygge et Bageri, og saa skulde jeg tage ud et ½ Aars Tid at lære det groveste af Bagerhaandværket, og saa for Resten holde en Svend. Martin var livsforsikret og ved hans Død blev der udbetalt 2000 Kr som altsaa var til Raadighed til at bygge Bageri for. Jeg var jo ikke glad ved at skulde forlade Mejerigerningen, da det var den jeg havde Lyst til, men paa den anden Side kunde jeg jo heller ikke lade Mor i Stikken...Ved et senere Besøg hjemme sagde jeg til Mor, at jeg nødig vilde begynde som Bager, saa vilde jeg hellere tage hjem og passe Jorden, og ellers gaa paa Arbejde som Arbejdsmand, men Mor og Kristine blev meget kede ad det hvorfor jeg alligevel indvilgede i at lære Bageriet. Jeg kom saa hen hos Bager Larsen i Rynke

by 1 Novbr 98 og var der til 1 Mai 99. Bageriet var saa blevet bygget i dette halve Aar og begyndte jeg saa som Bager 1 Mai 99, og jeg fik en Bagersvend Kristian Nielsen med fra Rynkeby. Nu var Forholdene den Gang at være Bager helt anderledes end nu. Den Gang bagte de fleste Gaardmænd og Husmænd selv deres Brød, men der var mange da jeg begyndte, som nøjedes med at bage i Vinterhalvaaret hvorfor jeg kom til at levere Brød til mange om Sommeren. For de der avlede Rug selv, skulde man tage Rug i Bytte for Brød, det vil sige at naar de fik 8 P Brød fik man derfor 8 P Rug, det var en daarlig Forretning, thi vi havde jo saa kun Vandet der gik til Dejgen i Fortjeneste. Hvis det var tør og god Rug kunde man have 3 Kr i

Fortjeneste paa en Td Mel. Der var mange som ikke passede deres Rug ret godt og særlig naar Grøden kom i Luften om Foraaret, saa kunde der ikke blive godt Brød og selv dem der havde leveret daarlig Rug, var tit de første til at skælde ud naar Brødet ikke var saa godt. Saa var der en anden Del der var urimelig, thi naar vi naaede hen i Mai kom Gaardmændene og sagde, at de gerne vilde have Rugbrød om Sommeren, men tro ikke at de saa kom med en Td Rug som de vilde have Brød for den første Måned. Nei mange Steder fik jeg først Rugen om Efteraaret naar der var indavlet og de havde faaet tærsket, ja saa maatte man tage meget Rugmel paa Kredit hos Mølleren hele Sommeren igennem. Da vi var færdig med at bygge og faaet købt Vogn Hest og Seletøj, saa var de Penge vi havde brugt, saa da jeg begyndte var der ikke Spor af Driftskapital det kan godt være, at havde man haft 3 a 4000 Kr saa havde jeg maaske været Bager den Dag i Dag. Det var jo en ny Forretning der skulde arbejdes op, saa naar der ikke kom ret mange Penge ind, stiftede man Gæld, og det var det, der trykkede mig meget, da jeg gerne altid har villet betale det jeg skyldte... Da der var gaaet 1 Aar fik jeg en Mand til at køre Brødvogn, thi straks kørte jeg selv, men det blev for strengt, vi begyndte jo tidlig om Morgen, og naar vi saa naaede Middag eller derover kørte jeg ud med Brød, og kom oftest sent hjem ud paa Aften.

nen. Efterhaanden havde vi oparbejdet en hel god Forretning 14 Td Rugmel og 400 lp Flormel til Franskrød og fint Brød om Ugen, men afdrage paa Gælden naaede jeg ikke. Den Gang havde vi ikke Maskiner til at ælte Dejg med men maatte bruge de bare Næver, saa det var en streng Tørn om Morgen og der randt mange Sveddråber. Vi bagte en Del Kransekager, og det var der ogsaa Slæb ved. Mandlerne kom i en Stenmorter der stod i et Hjørne, og saa med en Kugle med en Stang i som gik op i Loftet skulde vi mase Mandlerne ud til Grød, det kostede ogsaa Sved. Fastelavn var en god Tid med Fortjeneste, thi da bagte vi Boller flere Dage og Nætter i Træk, saa det gav ret god Fortjeneste.

Hos min Søster kom der forskellige Unge Piger og fik syet og der var en som jeg særlig lagde Mærke til, hun tjente ude i Hølemose og hed Kamilla, og som senere blev min Hustru. Hun var ikke saa gammel, men tidlig udviklet og forstandig, og naar hun om Aftenen havde været oppe hos min Søster kunde jeg nok gøre mig et Ærinde og komme til at følges med hende et Stykke, senere traf vi hinanden paa Baller i Forsamlingshuset ... I 1899 blev jeg Formand for Ungdomsforeningen, og vi havde mange Foredrag og Baller, samt en Udflugt vi ikke glemmer. Ullerslev og Refsvindinge Ungdomsforeninger slog sig sammen og arrangerede en Tur til Sønderborg og Dybbøl, som den

Gang var under Tyskland. Vi skulde køre med Heste og Vogn fra Ullerslev Kl. 4½ om Morgenen til Refsvindinge, derfra med Toget til Svendborg, og saa med Damper til Sønderborg. Turen med Tog og Damper kostede 2 Kr Retur. Dagen oprandt med det herligste Sommervejr, og da vi startede ca 14 Vogne var Humøret højt, thi vi skulde jo paa Langfart...Kamilla havde faaet fri om Aftenen, og laa hjemme i Solholm om Natten, og jeg kan lige se hende endnu, da hun om Morgenen stod nede ved Vejen med Madkurven og ventede paa Os. Naa det var en herlig Tur vi der havde... I 1902 blev vi gift og det var ret stort Bryllup og det stod selvfølgelig i Solholm. Vi kørte i kalechevogn til Kirke og Bryllupet forløb paa bedste Maade. Mor og Kristine var flyttet ind i en Lejlighed nede i Byen, da Kamilla flyttede op til mig.

Imidlertid var jeg stadig træt af at være Bager, det var ikke noget jeg kunde blive glad ved, og ønskede at komme fra det naar det kunde lade sig gøre, hvad jeg saa skulde tage mig for, ja det laa i det uvisse, jeg kunde godt tænke mig at blive Landpostbud, men den Gang var det ikke saa nemt at komme ind, da der altid var en Masse Ansøgere. I Foraaret 1903 fødtes Karla og i de Dage solgte jeg Bageriet for 4000 Kr (Jorden var paa et tidligere Tidspunkt solgt fra) Selv om det var mit Fødehjem jeg skulde fra, var det dog en stor Lettelse at komme ud fra det, jeg skyldte ved

Ophøret mellem 4 og 500 Kr til Mellem Mølle. Ja nu vilde man ikke regne det for ret meget, men den Gang var det mange Penge. Jeg afstod Bageriet 1 Mai 1903 og kom saa til at bo i Fløjen det følgende Aar.

Efter Niels Rasmussen har fået afhændet bageriet, bliver han landpostbud og kommer gennem dette erhverv ind i fagpolitisk og organisatorisk arbejde. Dette fører han ud på rejser indenlands som udenlands. Som sognerådsformand stod han under krigen for varetagelsen af relationerne til de tyske besættelsestropper.

BERETNING FRA UDVALGENE

Fra filmudvalget

Af Aase Windeballe

Som det har været nævnt tidligere, har vi længe gerne villet have redigeret de optagelser, vi lavede med Vera Sandberg, en af vore lokale kunstmalere. Det er vi en lille gruppe, der har arbejdet med i det forgangne år. Optagelserne blev foretaget for næsten 20 år siden i maj 1985, da Vera Sandberg var 84 år gammel. Med hensyn til at få de udvalgte sekvenser kopieret har vi allieret os med Bent Nielsen, Odense, som vi ved er meget interesseret i Vera Sandbergs malerier, og som arbejder med videooptagelser og redigeringer til TV.

Ved vores årlige generalforsamling i februar havde vi Hans Pedersen til at fortælle om sit og konen Lises virksomme liv her i kommunen med købmandsforretning og forderstofforretning og siden som bedemand. Det var en spændende beretning, som blev optaget på video.

Flødstrupfilmen er som bekendt færdig og præsenteret for publikum. Skal der laves en film i lighed med den for den øvrige del af den nordlige del af kommunen, kræver det, at der er folk fra dette område, der ønsker at gå aktivt ind i filmud-

valget. Vi hører derfor gerne fra interesserede. Med den udvikling, der er sket inden for video- og computerverdenen mener jeg også, det bør foregå med digitalt udstyr, så det kan redigeres på computer, noget, vi endnu ikke er i besiddelse af, men som vi forhåbentlig kan få adgang til på en eller anden måde.

Fra arkæologigruppen

Af Else Mikkelsen

Til forårsudstillingen i marts 2004, havde vi lånt en samling redskaber af Hans Erik Rasmussen, Ny Visbygård.

Samlingen er meget interessant, da der er redskaber fra næsten alle perioder af bondestenalderen.

Det ældste redskab er en butnakket, hulslebet tværøkse fra ældre Ertebøllekultur (5000-4000 f.Kr.)

Materialet er grønsten,

Udover dette redskab er der

6 stk tyndnakkede økser, og øksefragmenter, flint, fra den ældre bondestenalders begyndelse (tidlig tragt bægerkultur (4000-3200 f. Kr)).

7 stk tyknakkede økser, flint sen tragt bæger- og enkeltgravskultur (3500-2500 f. Kr.).

1 stk skafthulsøkse, stridsøkse,

bjergart, svage borefurer i skaft-
hullet , midt enkeltgravskultur
(2800-2400 f. Kr.) .

1 stk fladehugget dolkblad, flint,
yngre stenalder, enkeltgravskultur
(2400-1800 f. Kr.)

1 stk fladehugget spydspids (om-
hugget dolkblad) flint , yngre sten-
alder, enkeltgravskultur (2400-
1800 f. Kr.)

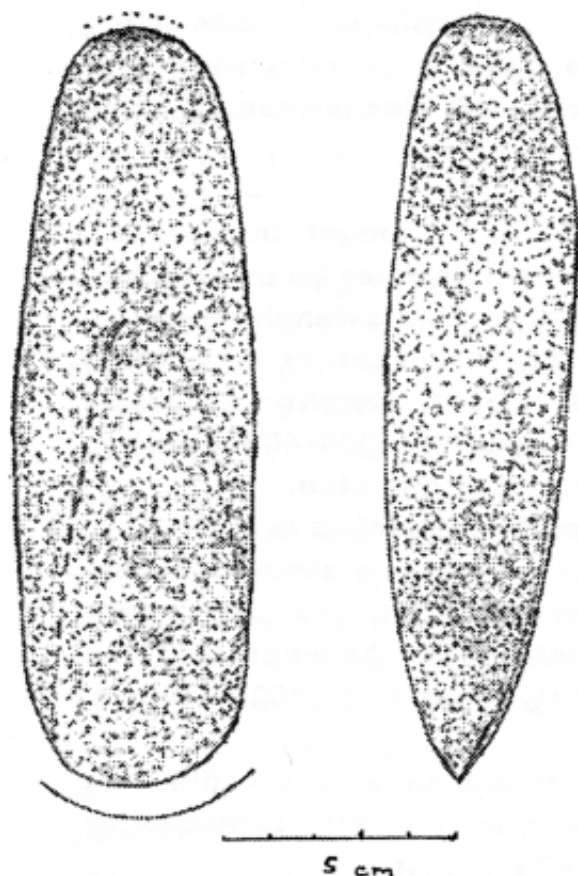
1 stk løber, kværnsten af granit
(4000-2000 f. Kr)

Disse redskaber + en del flere er
registreret og tegnet.

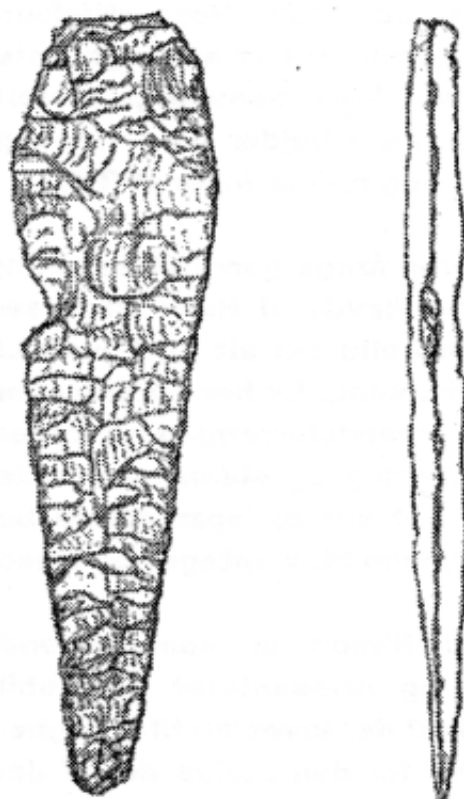
I øjeblikket er jeg ved at registrere
resten af samlingen, som omfatter
2 kasser med blandede ting,
hvoraf der er mange meget interes-
sante.

I efteråret 2003 blev jeg gjort op-
mærksom på, at der ved nedgrav-
ning af et privat Rensningsanlæg
ved Kaliffenlund 1, var opdaget et
stenlag, der lignede brolægning,
hvor imellem der var nogle enkelte
effekter, som jeg derefter registre-
rede

Stenbelagt anlæg 20-30 cm dybt ,
størrelse ukendt, undergrund tør-
vejord, lyst fint sand, u- regelmæs-
sig mod muldlag. Muldlag 30-40 cm
Anlægget er muligvis rester fra et
vadested, eller et vandingsted, el-
ler fra et sted hvor man gravede
tørv.

Butnakket økse

Flint, smal dolk

Genstande:

Dyreknogler (muligvis fra hest)

Tand (muligvis fra hest)

Lille dyrekogle ?

Glasskår af blæst glasflaske (nyere tid)

Lerkar skår fra bronzealderen (ca 2000-600 f Kr).

Det bemærkelsesværdige var, at vi ved en anden undersøgelse i forbindelse med anlæggelse af omfartsvejen i 1991, fandt et muligvis tilsvarende stenanlæg på den modsatte side af Ullerslevgrøften . Det er det, der får os til at gætte på et vadested.

Hvis der er nogen der evt. kan huske eller har fået fortalt noget om et vadested modtager vi gerne oplysninger.

I december blev der foretaget forundersøgelse i forbindelse med det nye byggeri af andelsboliger på Granvej - efter oplysninger fra arkæologerne på Fyns Oldtid, Odense bys museer, blev der ikke fundet noget bemærkelsesværdigt på denne plads.

I foråret blev der ligeledes lavet ny undersøgelse i Kirsebærhaven forud for kommende bebyggelser, men det var ikke de store fund der blev gjort, udover nogle store grove flinteknive fra bronzealderen og nogle keramikskår fra samme periode. Man antager at selve bopladsen muligvis befinder sig under den nuværende bebyggelse på Svendborgvej.

Fra H.C.Andersen-gruppen

I anledning af H.C.Andersen-året næste år har Dansk Lokalhistorisk Forening udstukket en opgave: Hvad så H.C. Andersen/den vejfarende når han passerede din egn? Med andre ord der ønskes et tidsbillede af forholdene på H.C. Andersens tid.

Under Ullerslev Kommunes Lokalhistoriske Forening er en arbejdsgruppe gået i gang med denne opgave.

Rent faktisk har H.C.Andersen passeret Ullerslev adskillige gange - til fods, med postdiligence og med tog. Hvad han kan have set, kan man f.eks. få et ganske godt indtryk af ved at læse referaterne af forklaringer afgivet til en politiret nedsat i anledning af den storbrand der hærgede Ullerslev i 1833. Flere gårde og en hel række småhuse på nordsiden af landevejen gennem byen blev flammernes bytte.

Landevejens beskaftenhed kan man få et indtryk af ved at studere regnskaber i Lokalhistorisk Arkiv omhandlende brolægning og træplantning.

Endvidere beskæftiger arbejdsgruppen sig med kommunal administration, fattigvæsen, kirkelige forhold og befolkningssammensætning i Ullerslev på H.C.Andersens tid.

Arbejdsgruppens arbejde forventes at munde ud i en publikation og en byvandring i det gamle Ullerslev i kulturugen.

ADRESSELISTE

Bestyrelsen:

Aase Windeballe (formand) Valmuevænget 11, 5540 Ullerslev	6535 1822
Inger Fredslund (sekretær) Kirkeballe 2 B, Ellinge, 5540 Ullerslev	6598 1432
Ib Kjærsgård Gl. Byvej 5, Ellinge, 5540 Ullerslev	6598 2091
Solveig Andreassen (næstformand) Hindemaevej 99, 5540 Ullerslev	6535 3330
Yvonne Løfberg Svendborgvej 15, 5540 Ullerslev	6535 1807

Kontaktpersoner til arkiv og udvalg:

Aase Windeballe (filmudvalg)	
Ellen Poulsen (H.C. Andersen-udvalg, kasserer for bestyrelsen) Egevangsvej 9, 5540 Ullerslev	6535 1587
Else Fisker Mikkelsen (arkæologigruppen) Solholm 7, 5540 Ullerslev	6535 2263
Poul Erik Andersen (arkivleder) Gedsberggård, Dybmosevej 1, 5540 Ullerslev Lokalhistorisk Arkiv	6535 2070 6535 2071

Øvrige kontaktpersoner:

Nyborg og omegns Museumsforening v. formand Judy Egholm	6531 7232